

26.09.2023

Група №24

Урок №8

Тема уроку : Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників.

Мета (формування компетентностей) :

- **знансвий компонент** : *пояснює правопис* окремих словоформ, узгодження та вживання їх через лексичне та граматичне значення; *обирає* нормативні варіанти вживання слів та *обґрунтовує* зроблений вибір;
- **діяльнісний компонент** : *уживає* слова відповідно до їхніх лексичних значень; *додержується* лексичної сполучуваності слів; *користується* словниками, довідковою літературою та електронними ресурсами для перевірки та вдосконалення власного рівня засвоєння морфологічних норм; *аналізує* усні і письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм;
- **ціннісний компонент** : *відчуває* відповідальність за власний рівень мовленнєвої культури, зокрема за додержання морфологічних норм в усному й писемному мовленні; *виявляє* в текстах та *обґрунтовує* особистісні й загальнолюдські цінності; *висловлює* власне розуміння цінностей; *демонструє* повагу до себе й інших, *добираючи* і *вживаючи* потрібні слова.

Тип уроку: повторення і поглиблення знань, умінь і навичок

Обладнання: підручник, дидактичний матеріал, засоби для зчитування QR-кодів

Міжпредметні зв'язки : українська література, інформатика.

Перебіг уроку

I. Організаційний момент.

II. Мотивація пізнавальної діяльності учнів.

Виконання вправи 1 ст.24

1. Прочитайте оголошення й виконайте завдання.

Увага!

Зник *непородний дворовий* собака. Відгукується на ім'я Барсик. *Невисокий, пухнастий, білого* кольору. Якщо знайшли, будь ласка, зателефонуйте: (067) 767-76-76 (*Андрій*).

Оголошення

Допоможіть знайти собаку. Кличка — Бім. Зник у мікрорайоні Теремки. На тих, хто знайде нашого улюбленця, чекає винагорода. Тел.: (050) 767-76-76 (*Ольга*).

- А. За яким оголошенням легше знайти собаку?
Б. Завдяки чому власник першого оголошення має більше шансів знайти тварину?

III. Повідомлення теми, мети, завдань уроку

IV. Вивчення нового матеріалу.

Робота з підручником ст.. 24- 25

Кожна самостійна частина мови має свої граматичні категорії та ознаки: рід, число, відмінок, особу та ін. Усталені правила вживання роду, числа й відмінка та ін. є **морфологічними нормами**.

Прикметник — самостійна частина мови, що виражає ознаку предмета (колір, розмір, запах, матеріал, належність його комусь та ін.) і відповідає на питання *який? чий?* Наприклад: *бадьорий, нижній, сестрин, Сергійв*. У реченні прикметник є означенням або частиною складеного іменного присудка: *Ольжина думка слуха*. Прикметник змінюється за родами, числами й відмінками. Ці форми залежать від іменника, з яким він пов'язаний: *гострий ніж, гострого ножа, гострому ножу, гостре слово, гострі голки* і т. д.

Розряди прикметників за значенням

якісні	відносні	присвійні
ознака предмета, що виявляється більшою чи меншою мірою	ознака предмета за його відношенням до інших предметів, дій чи обставин	належність предмета комусь-небудь
<i>який?</i>	<i>який?</i>	<i>чий?</i>
<i>смачний — смачніший</i>	<i>учорашній, морський</i>	<i>батьків, Марїн, вовчий</i>

Присвійні прикметники утворюються так:

- іменник чоловічого чи жіночого роду на **-а (-я)** (I відміна) + суфікс **-ин (-їн)**: *сестра — сестрин, Микола — Миколин, Марія — Марїн* (АЛЕ: *суддя — суддів, Ілля — Ілїв*);
- іменники чоловічого роду на приголосний та **-о** + суфікс **-ів (-їв)**: *син — синів, синова; Сергій — Сергійв, Сергїєва; коваль — ковалів, ковалева*;
- назва тварини (птаха) + суфікси **-ів, -ин (-їн), -ач (-яч)**: *лев — левів, лєвова; ластівка — ластівчиний, ластівчина; лис — лисячий, лисяча*.

Деякі присвійні прикметники утворюються від назв тварин за допомогою прикметникового закінчення; *ведмідь* – *ведмежий*, *ведмежа*.

Відмінкові закінчення прикметників

До *твердої групи* належать прикметники на твердій приголосній основі (*рудий*, *Олегів*), а до *м'якої групи* – на м'якій приголосній (*синій*, *безкраїї* / *її*).

Відм.	Чоловічий рід		Жіночий рід		Множина	
	тв. гр.	м'як. гр.	тв. гр.	м'як. гр.	тв. гр.	м'як. гр.
Н.	<i>білий</i>	<i>синій</i>	<i>біла</i>	<i>синя</i>	<i>білі</i>	<i>сині</i>
Р.	<i>білого</i>	<i>синього</i>	<i>білої</i>	<i>синьої</i>	<i>білих</i>	<i>синіх</i>
Д.	<i>білому</i>	<i>синьому</i>	<i>білій</i>	<i>синій</i>	<i>білими</i>	<i>синіми</i>
Зн.	як у Н. або Р. відм.		<i>білу</i>	<i>синю</i>	як у Н. або Р. відм.	
Ор.	<i>білим</i>	<i>синім</i>	<i>білою</i>	<i>синьою</i>	<i>білими</i>	<i>синіми</i>
М.	<i>(на) білому, -ім</i>	<i>(на) синьому, -ім</i>	<i>(на) білій</i>	<i>(на) синій</i>	<i>(на) білих</i>	<i>(на) синіх</i>

Прикметники середнього роду мають ті самі закінчення, як і в чоловічому, за винятком лише називного й знахідного відмінків, де в середньому роді мають закінчення *-е (-є)*: *біле*, *синє*.

Прикметники чоловічого й середнього роду однини на *-лиций* в окремих непрямих відмінках мають м'який кінцевий приголосний основі: *білолицього*, *білолицьому*, *(на) білолицьому*.

У формі місцевого відмінка однини чоловічого та середнього роду треба надавати перевагу закінченню *-ому* в науковому та діловому стилях: *на новому протоколі* (не *на новім протоколі*), *у складнопідрядному реченні* (не *в складнопідряднім реченні*). В інших стилях ці закінчення вживають паралельно: *Я сьогодні в добромуму* (в *добрім*) гуморі.

V. Закріплення вивченого матеріалу .

1. Провідмінювати за відмінками подані сполучення прикметників із іменниками, виділивши закінчення прикметників: народна вишивка, глиняний посуд, біле полотно.

2. Утворіть від іменників присвійні прикметники й запишіть їх у дві колонки: 1) із суфіксом *-ин (-їн)*; 2) із суфіксом *-ів (-їв)*.

Микола, Амалія, Рима, Ілля, Валерій, Ірина, Андрій, читачка, Клара, начальник, артистка.

З перших букв утворених прикметників складіть імена літературних героїв.

Відповідь: *Марічка*, *Іван*

Лінгвістичне дослідження

ЗАУВАЖТЕ!

Дружний — пов'язаний взаємною прихильністю, злагоджений (*дружний колектив*, *дружна сім'я*), а *дружній* — який ґрунтується на дружбі, доброзичливий, прихильний (*дружній потиск руки*, *дружній погляд*, *дружній візит*).

Слів *природний* та *зворотний* в українських словниках немає. Отже, уживайте прикметники твердої групи *природний* та *зворотний*: *природний баланс*, *природна поведінка*; *зворотний шлях*, *зворотна адреса*.

3. Поєднайте паронімічні прикметники *кров'яний*, *кровний*, *кривавий* з поданими іменниками.

Битва, тиск, родич, помста, тільця, слід

4. Від поданих слів утвори прикметники. Добери до них іменники і запиши словосполучення за зразком. Визнач рід і число іменників та прикметників

Степ – степова квітка

заєць – ...

взуття - ...

джерело – ...

сонце - ...

область – ...

радість -...

Київ – ...

ніч - ...

субота – ...

дерево - ...

гілля - ...

5. Відтворіть пропущені прикметники. З яких творів взято рядки?

1. Кохайтеся , ..., та не з москалями.(чорноброві «Катерина» Т.Шевченко)

2. Еней був парубок ..., і хлопець хоч куди козак.(моторний «Енеїда»

І.Котляревський) 3. Любіть Україну у сні й наяву , ... свою Україну.(вишневу

«Любіть Україну» В.Симоненко) 4. Ой, з-за гори, із-за кручі гордо військо

виступає, попереду Морозенко... конем виграває.(сивим «Ой Морозе,

Морозенку» історична пісня) 5. Золото – не дівка!.. Окрім того, що ..., ..., ... і

до всякого діла дотепна, яке в неї ... серце.(красива, розумна, моторна, добре

«Наталка Полтавка» І.Котляревський) 6.... мати моя, ти ночей не

доспала.(рідна «Пісня про рушник» Андрій Малишко) 7. Віють вітри, віють ...,

аж дерева гнуться.(буйні «Віють вітри, віють буйні» Маруся Чурай)

6. За допомогою сканеру для QR коду прочитайте прислів'я та приказки.

Знайдіть у них прикметники. Визначте їх рід, число, відмінок.

Відповіді

1. Батьківський дім – школа для дітей.
2. Батьківська любов, як сонце – всіх дітей гріє.
3. Як діти розумні, батькові й матері слава.
4. Та земля мила, де мати родила.

VI. Підведення підсумків.

➤ Тестові завдання

1. Закінчення –ий має прикметник, утворений від слова

- а. вечір
- б. зовні
- в. дорога
- г. природа

2. Помилку в написанні прикметника допущено в рядку

- а. Сергієве вітання
- б. Юрієва квартира
- в. Ольгин комп'ютер
- г. Олексіїв комплект

3. Якісними є всі прикметники рядка

- а. книжковий, мудрий, розумний, інтелігентний
- б. добірний, сортовий, пшеничний, морський
- в. східний, комп'ютерний, високий, складний
- г. хоробрий, сміливий, смачний, відважний

4. Відносними є всі прикметники рядка

- а. ялинкова прикраса, поганий настрій, здобне тісто
- б. шкільна перерва, картинна галерея, пшоняна каша
- в. друкарський верстат, міський транспорт, здібний учень
- г. чоловічий костюм, цікавий фільм, батьків наказ

5. Присвійними є всі прикметники рядка

- а. орлине гніздо, заяча нора, ведмежий барліг
- б. орлиний зір, заячий характер, ведмежа послуга
- в. батькова хата, золота каблучка, сталевий трос
- г. батьківський погляд, золоте серце, сталева натура

➤ **Оцінювання**

VII. Домашнє завдання.

- Повторити теоретичний матеріал § 8
- Виконати вправу 7 ст.28 або вправа 6 ст. 27 (на вибір)

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.